

Gentiaan

Afdelingsblad IVN Oost-Achterhoek

Nummer 126 Voorjaar 2023

Verlagen van de activiteiten van de afgelopen maanden
en andere wetenswaardigheden

Afdelingsinformatie

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@ivn-oostachterhoek.nl

Vice-voorzitter

Angela Tiggeloven
Hoeninkstegge 3, 7104 BK Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-20481937 angelatiggeloven@gmail.com

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 0544-372612
penningmeester@ivn-oostachterhoek.nl

LEDEN

André Hendriks
Dorpsstraat 85, 7136 LJ Zieuwent
tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com
Anke Hollink
Huikert 17a, 7161 GJ Neede (Tevens vertrouwenspersoon)
tel.: 0545-291109 johnenankehollink@hetnet.nl
Kay ten Barge
Eikenlaan 106, 7151 WS Eibergen
tel.: 0545-473690 kaytenbarge@gmail.com

Contributies

Leden € 24,00 Huisgenoten € 11,00 Jeugdleden € 12,00
Donateurs min. € 11,00
Bankrekening: NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

Werkgroepen

Landschapsbeheer

Martin Peterkamp
tel.: 06-10567092 martin@peterkamp.nl

Promotie

Kay ten Barge
tel.: 0545-473690 kaytenbarge@gmail.com

Thema-bijeenkomsten

Lies Jacobs
tel.: 0545-473279 jacobsrolden@gmail.com

Vleermuizen

Wilko Poortman
tel.: 06-23658486 poortmancw59@kpnplanet.nl

Wandelingen

André Hendriks
tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com

Planten

Jan Dirk Focker
tel.: 06-54798164 jdfocker@kpnmail.nl

IVN Routes app

Robert Schadd
tel.: 06-82582054 robertschadd@outlook.com

Natuurkiekers

Ellen van den Adel
tel.: 06-20392805 ellen@workonprogress.nl

Website

Patrick Schoenmakers
tel.: 06-28045346 webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Van de redactie

Naast de vaste rubrieken en de verslagen van wandelingen en thema-bijeenkomsten deze keer aandacht voor de fotosafari's, de educatieve aspecten van het IVN-werk en de invasieve exoten.

Door de volle agenda van de komende maanden en het wat later binnenkomen van de activiteiten van de KNNV, deze keer een aparte vermelding van deze activiteiten.

Veel lees- en kijkplezier gewenst met deze Gentiaan.

Gentiaan

IVN Oost Achterhoek - 126

Voorwoord

Maart roert zijn staart. Zaterdag 11 maart. De wereld is wit, de lucht is blauw. Een prachtige dag voor een wandeling bij het Rutbeek, Buursezand en Haaksbergerven.

De lucht zit vol voorjaarsgeluiden: merel, lijster, wulpen, Kieviten en kraanvogels. Weer tijd voor IVN activiteiten.

- 11 maart ging de plantenwerkgroep voor het eerst op pad. Of ze veel planten hebben gezien weet ik niet want er lag een pak sneeuw maar het weer was prachtig dus dat was ook genieten.
- Landschapsbeheer heeft het knotten erop zitten en dat is altijd een hele klus. Bedankt en op weg naar de volgende klus.
- Op de routeapp zijn 2 routes geactiveerd. Maak er gebruik van en laat weten wat je er van vindt.
- Natuurkijkers zijn ook actief.
- Thema-avonden hebben hun eerste thema-avond gehad over vleurmuizen. Het is een succes.
- De eerste winterwandeling was zeer geslaagd.
- De gidsencursus is met de laatste lessen bezig en we hopen op een mooi resultaat en dat alle werkgroepen er weer nieuwe actieve mensen bij krijgen.

Allemaal een mooi voorjaar en veel natuurplezier.

• André Hendriks

Inhoud

- 4 Educatie
- 5 Gastles Assink
- 7 Wijkmoestuin
- 9 Doorstapwandeling
- 11 Weerpraatje
- 13 Thema-bijeenkomst over de vleurmuis
- 14 Wandeling Rekken
- 16 Natuurkijkers
- 19 KNNV-agenda en invasieve exoten
- 20 Aziatische hoornaar
- 22 Wandeling Zieuwent
- 23 Agenda

Colofon

Gentiaan nummer 126: April 2023

De Gentiaan verschijnt drie maal per jaar in april, augustus en december.

De redactie van de Gentiaan bestaat uit:

Els van Dijk, Marco Boekelder en Auke Hoekstra.

Eindredactie: Frans Bomer, Havekortweide

9, 7152 KJ Eibergen, tel: 0545-472457.

E-mail: redactiegentiaan@gmail.com.

Sluitingsdatum voor kopij van het volgende nummer: 15 juli

2023. Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak.

Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie en graag het onderwerp aangeven.

Oproep voor vrijwilligers

AUTEUR: SJEFF LOMMEN

Natuur- en milieu-educatie basisscholen.

IVN staat voor instituut voor natuureducatie en duurzaamheid. IVN stelt zich ten doel een breed publiek van volwassenen en kinderen in contact te brengen met de natuur en het milieu om ons heen. In dat licht moeten we dan ook het project zien dat Anke Hollink mede uit naam van IVN op het Assink-lyceum heeft gedraaid. Een verslag hiervan kunt u na dit artikel lezen.

Inmiddels zijn er echter ook ontwikkelingen bij de Kruidenhof waarbij wij als IVN kunnen aansluiten om zo onze activiteiten op het gebied van educatie te verruimen, een eerste gesprek hierover heeft inmiddels plaatsgevonden. U kunt hier een samenvatting lezen van de notulen van dit eerste overleg.

Vanuit Culturije is een aanvraag gedaan bij Fonds voor Cultuurparticipatie om projecten op te zetten en daadwerkelijk uit te voeren. De aanvraag is gehonoreerd. Van daaruit kan Culturije in samenwerking met erfgoed aanbieders van Berkelland gesprekken voeren over educatie voor basisschoolkinderen: kennismaken en kijken of educatie-ontwikkeling een optie is. ideaal zou zijn dat groep 1 t/m 8 van de basisscholen op een erfgoedlocatie in Berkelland komt, elke erfgoedlocatie heeft een verhaal.

Reizen in de Tijd

Erfgoed Gelderland biedt een aantal grote thema's die aansluiten bij Reizen in de Tijd (zie voor nadere informatie de website www.reizenindetijd.nl): 11 thema's die gekoppeld zijn aan rode draden, die vormen samen het didactische kader.

- ongeveer 400 lessen zijn opgenomen in Reizen in de Tijd (Ridt), ook buiten Gelderland.
- we bieden een platform als vertaalslag naar de scholen toe.
- het gaat om lessen die onder schooltijd worden gegeven.
- idealiter sluit de les aan bij het thema waar de klas mee bezig is, Culturije adviseert hierin de scholen.
- de Kruidenhof en IVN hebben zelf het eigenaarschap, het is wel de bedoeling dat er les wordt gegeven door de vrijwilligers van de erfgoedlocatie.

Als de Kruidenhof en het IVN meedoen is het van belang dat er ook educatie-vrijwilligers binnen de Kruidenhof en het IVN zijn om deze lessen te geven en goed te bekijken welke mogelijkheden je hebt.

- niet alleen zenden maar ook de leerlingen zelf actief aan de slag laten gaan na een korte instructie.
- dichtbij je eigen doelstellingen blijven en het een en ander interessante leerervaring laten zijn.

De thema's op een rij

Gr 1 Dit ben ik: dit is voor groep 1, kan groep 2 in meegenomen worden bij het thema de verzamelman, (voorbeeld is de bezoeken in Heerewaarden over zintuigen, zie link: <https://www.reizenindetijd.nl/bc-de-grote-rivieren/ontdek-je-zintuigen/>).

Gr 2 De verzamelman: ook heel goed in te zetten voor de kruiden/ denken in kleuren/ geuren etc.

Gr 3 Mijn familie: hoe zag het leven van opa en oma eruit.

Gr 4 Museumassistent: wat doet iemand achter de kassa, hoe presenteert je de stukken in het museum.

Gr 5 Hoe woon jij?

Gr 6 Kroniek van: verbinding van het verhaal en collectie.

Gr 6 Je bent wat je eet: eten en duurzaamheid, hoe werd er vroeger gekookt? Vroeger haalde je eten uit een straal om je heen, nu halen we ons eten uit de hele wereld.

Gr 7 Kunstschatten: wat is de waarde van kunst, kunst verzamelen.

Gr 7 Mijn huis staat in: hoe zag mijn omgeving er 100 jr geleden uit, maak je bijv. gebruik van kaarten, waarop je van alles kunt zien.

Gr 8 Om niet te vergeten: hoe heeft dit kunnen plaatsvinden, tweede wereldoorlog/ kolonialisme en slavernij-verleden.

Gr 8 Voltooid verleden tijd.

Binnen de Kruidenhof wordt vooral gedacht aan "de verzamelman" omdat er voor groep 2 nog zo weinig materiaal beschikbaar is. Tevens denkt men aan het thema "je bent wat je eet" voor groep 6.

Belangstellenden kunnen dit melden via onze secretaris, er zal dan zo spoedig mogelijk een overleg worden gepland om een en ander te bespreken binnen IVN en de Kruidenhof om te bezien hoe we hier een succesvol project van kunnen maken.

Gastles op het Assink-Lyceum

AUTEUR: ANKE HOLLINK

Het Assink biedt hun leerlingen Toptijd aan. In Toptijd laten ze de leerlingen hun talenten ontdekken en ontwikkelen. Daarin worden projecten van 4x80 minuten aangeboden die losstaan van de standaard vakken.

Leraren die Toptijd geven mogen zelf de inhoud van een project bepalen. Een aantal voorbeelden: gitaarles, fotografie, bedrijfsbezoeken, tennis, high-tea organiseren, Japans etc. De leerlingen bepalen zelf aan de hand van het aanbod waar ze op in willen schrijven.

Voor docent Anneloes te Kulve (docent rekenen-wiskunde) was het tijd een nieuw project te bedenken. Zij bedacht dat het thema “dieren door de winter helpen” weer een mooi nieuw project kon worden. Anneloes schreef hierover het volgende:

“ aangezien ik geen biologie docent ben, had ik hier nog maar beperkte kennis van en om mijn project diepgang te geven dan alleen pindakettingen rijgen, wilde ik graag een gastles in de eerste bijeenkomst van dit nieuwe project”.

Via Culturije kwam Anneloes in contact met Roel Heij, de voorzitter van de Kruidenhof te Mllum. Roel heeft haar vervolgens naar mij door verwezen, dit naar aanleiding van de uitzending op radio en TV Gelderland, waarin aandacht werd besteed aan de wintertuin en hoe je de dieren door de winter helpt.

Culturije

Vanaf juli 2022 is Culturije actief in Berkelland. Als cultuur- en erfgoed partners van de gemeente Berkelland ontwikkelen zij projecten voor diverse doelgroepen en voeren die uit in samenwerking met partners. (www.culturije.nl)

Tijdens het eerste contact met Anneloes was al snel duidelijk dat hier een mooi project uit voort kon komen. Anneloes ging de presentatie maken aan de hand van mijn aangeleverde foto's en de begeleidende teksten zou ik dan voor mijn rekening nemen.

Na een algemeen verhaal over de wintertuin werden de vogels, egels, eekhoorns, en overwinterende insecten besproken. Wat zijn de winterslapers en welke dieren niet. Het aanbieden van geschikt voedsel kwam uitvoerig aan bod. Maar ook de winterslapers kun je helpen door ze een veilige en warme winterplek te geven, zoals een vleermuiskast, egel slaaphuis en een insecten onderkomen.

Voor al deze “tuingenoten” had ik voorbeelden meegenomen die bijdragen tot een goede overwinterplek. Zo was er een vleermuiskast, vogelhuisje, eekhoorn voederhuis, pindapot houder, egel slaaphuis en insecten huisje. Deze bleven achter op school om als voorbeeld te gebruiken.

Na het theorie gedeelte gingen de leerlingen in kleine groepjes(2-3)aan de slag om aan de hand van de voorbeelden een bouwtekening van het gekozen voederhuis of overwinter onderkomen te maken. In de vervollessen gingen ze hiermee aan de slag in het techniek lokaal. De belangstelling voor het project was groot, het aantal leerlingen varieerde van 16 tot 26 leerlingen.

Na afloop schreef Anneloes : “De samenwerking was hartstikke fijn, want daardoor hebben de leerlingen goede achtergrondinformatie meegekregen. Na de gastles zijn de leerlingen aan de slag gegaan met het maken van vogelhuisjes, eekhoornhuisjes en egelwinterverblijven” De bijgeleverde foto's van Anneloes geven een mooi beeld van de eindresultaten. Met veel enthousiasme is hieraan gewerkt.

BURO COLLOU

TUIN & LANDSCHAPSONTWERP

Tuin- en landschapsonwerp voor overheden, instellingen en particulieren:

- Beleef- en beweegtuinten
- Openbare ruimte
- Natuurinrichting
- Tuinen en boereerven
- Landschappelijke inpassingen

Buro Collou Looweg 10 7152AL Eibergen
E: jac@burocollou.nl T: 0545-479765 www.burocollou.nl

wilde weelde
vakgroep natuurlijke omgeving

Wijkmoestuin en hulp van IVN

AUTEUR: ANKE HOLLINK

De laatste tijd is er veel belangstelling voor voedsel. Juist in deze tijd is er veel aandacht voor eten dat bereid wordt van, zoals dat tegenwoordig heet, eerlijke producten. Er staan dan bordjes bij met woorden als biologisch, ecologisch en duurzaam. Maar de vraag waar ons eten vandaan komt zit niet (meer) in het centrum van ons bewustzijn.

De gezondheid van de bodem, plant, dier en planeet is net zo belangrijk als de gezondheid van de mens. We moeten respect hebben voor het milieu. De kracht gebruiken van het ecosysteem en de biodiversiteit op de aarde, waar wij zorg voor dragen. In wezen betekent dit gewoon dat we een sprong terug in de tijd moeten doen. Eten, zoals we vroeger deden, dicht bij de natuurlijke processen, biologisch en seizoensgebonden en gebruik maken van culinaire tradities.

Je pootte gewoon de uien tussen de worteltjes en maakte geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Je at wat het seizoen opleverde. Boontjes in de zomer, jonge toppen van de brandnetels in het voorjaar en vooral veel appels en peren in de herfst.

Vergeet echter niet dat in de huidige tijd een aardappel tientallen keren besproeid is met gif dat erop gericht is leven dood te maken. De collectieve vergiftigingen van allerlei nuttige insecten, waaronder de (wilde) bijen en vele andere diersoorten, is daar het gevolg van en heeft onze natuur en de mens geen goed gedaan.

Op dinsdag 24 januari vond een belangrijke hoorzitting plaats in het EU-Parlement. De stem van 1,1 miljoen Europeanen die het burgerinitiatief Save Bees and farmers hebben ondertekend, is die dag gepresenteerd. Om de biodiversiteit het hoofd te bieden, riepen ze op tot een vermindering van 80% van synthetische pesticiden tegen 2030 en een volledige uitfasering tegen 2035. Tevens willen ze dat boeren worden beloond voor het werken met de natuur. Laten we hopen dat deze presentatie met steun van ruim een miljoen Europese burgers leidt tot een drastisch ander landbouwbeleid waar mensen, bijen en vele andere dieren gezonder van worden.

Start van een biologische moestuin De Berg

April 2013 startte een groep wijkvrijwilligers in samenwerking met de Dr. Ariens Daltonschool een wijkmoestuin op een stukje grond dat beschikbaar werd gesteld door de gemeente. Doel van dit project was de kinderen te leren waar hun voedsel vandaan komt en één ding stond bovenaan: we gingen biologisch tuinieren, gericht op gezondheid en milieu. De eerste aardappelen en pompoenen werden gepoot, die later in het seizoen werden geoogst, om ze vervolgens op school te verwerken tot smakelijke producten. We hadden zoveel succes dat we heel graag een groter stuk grond wilden. Met hulp van de gemeente en de woningbouw kregen we een nieuw stuk grond, vele malen groter dan we hadden.

Boerenkool

De vereniging wijkmoestuin De Berg werd opgericht en momenteel zijn we met ca.15 actieve wijkbewoners, die regelmatig te vinden zijn in deze moestuin.

Wat is het doel van de tuin:

- educatie voor de leerlingen van de school en jeugd uit de wijk (kinderen leren van de wijkbewoners).
- sociale contacten: het ontmoeten van mede wijkbewoners. Oud en jong.
- binding in de wijk.
- het samen hebben van een leuke, ontspannen hobby.
- koffie drinken op zaterdagochtend (vrijwilligers en wijkbewoners).
-

Op zaterdag- en woensdagochtend verkopen we de opbrengst van de tuin en geven we de mensen de gelegenheid voor een klein prijsje gezonde biologische producten te kopen (van de opbrengst kopen we dan weer nieuwe zaden).

Ook organiseren we diverse activiteiten, die we kunnen realiseren door het ontvangen van verschillende subsidies, van o.a. het Oranje Fonds, een bijdrage voor Burendag en steun van de gemeente en de woningbouw vereniging Pro Wonen.

HULP VAN VRIJWILLIGERS VAN ONZE IVN AFDELING

Op 9 april 2023 bestaat de wijkmoestuin tien jaar en door de jaren heen zijn er verschillende projecten in de tuin gerealiseerd, zoals een groot insecten hotel, een tuinschuur en een overkapt priemel, waar we met elkaar koffie kunnen drinken. Het priemel heeft een zij- en achterwand van gevlochten wilgentakken, dat na tien jaar nodig aan vervanging toe was. Een telefoontje naar de coördinator landschapsbeheer Martin Peterkamp en de wilgentakken waren geregeld. Karren vol zijn er gehaald tijdens het wilgen knotten in Eibergen.

Dan heb je wel de takken, maar nog geen kennis om deze takken in de wanden te verwerken tot een mooi vlechtwerk. Hier bood André Hendriks uitkomst door ons hierbij te willen helpen. Enkele moestuin vrijwilligers waren aanwezig om de wilgentakken te ontdoen van alle zij-scheuten en ze op lengte te knippen en zo was na enkele weken het priemel weer als nieuw. Door deze plezierige manier van samenwerken kun je met vrijwilligers van verschillende verenigingen een mooi resultaat neerzetten, dat de natuur mooier maakt.

Ons 10-jarig bestaan kunnen we vieren met een prachtig nieuw priemel, dat hopelijk weer tien jaar mee gaat. Heel veel dank aan iedereen die hieraan heeft bijgedragen!

**Begin ook met
composteren!**

Het handige composteersysteem van EcoTe geeft u de mogelijkheid om uw groenafval eenvoudig te verwerken tot een geweldige bodemverbeteraar: Compost!

Er zijn bakken verkrijgbaar voor alle formaat tuinen. Vraagt u ons gerust naar wat er zoal mogelijk is. Meer informatie en prijzen via: info@ecote.nl

www.ecote.nl

Doorstap wandeling zondag 15 januari 2023.

Eindelijk mocht het weer! Na enkele jaren “corona stilte” kon er zondag 15 januari weer lekker doorgestapt worden in een prachtige omgeving.

Na dagen achtereen flinke regenval, waar we uiteraard voor onze natuur heel blij mee zijn, was het zondagochtend droog en scheen er een voorzichtig zonnetje. 36 Deelnemers verzamelden zich even voor 11 uur in Noordijk om met ons mee te wandelen.

De tocht bracht ons door prachtige gebieden waar het karakteristieke Achterhoeks Landschap zich nog in alle schoonheid openbaart. Dit landschap wordt gekenmerkt door de afwisseling van weilanden en akkers met oude boerderijen, houtwallen, bossen en bomenrijen. Het eerste gedeelte van de wandeling leidde de wandelaars over een klompen pad, dwars door weilanden, waar enkele “klimopstakels” je van weiland naar weiland brengen. Voor de gidsen was het wel even spannend of de weilanden na de overvloedige regenval wel goed begaanbaar zouden zijn. Maar dat viel gelukkig mee, en alle deelnemers hadden schoenen aan die hier tegen bestand zijn!

Dan gaan we richting het Noordijkerveld/ Bollert, waar we enkele gebieden passeren die recentelijk terug zijn gebracht naar hun oorspronkelijke situatie. En wat nu ook goed zichtbaar is na alle regen; er staat weer water in de

vennen. Na nog een flink stuk doostappen bereiken we tegen 13 uur onze pauzeplek. Een hartelijk welkom staat ons te wachten bij Brendie en Jan Hilhorst in Gelselaar op Landgoed Hilhorst. Het is er aangenaam warm, de kachel snort en heerlijke koffie en thee staan klaar. Een fijne plek om de meegebrachte lunch te nuttigen.

Landgoed Hilhorst.

Landgoed Hilhorst is er al generaties lang door de tijd heen voornamelijk boeren bedrijf. Op kaarten van 1300 vind je er al de naam Hilhorst. Huis en familienaam zijn al eeuwen lang op deze plek. Nadat Brendie en Jan hun boeren bedrijf beëindigden hebben ze het besluit genomen een landgoed te vormen. Dat betekende dat 1/3 van de gronden terug werden gegeven aan de natuur. 1/3 Is

nog in gebruik voor akkerbouw en de resterende grond is bos. In het natuurgebied zijn vennen aangelegd en er kwam gebiedseigen beplanting, zoals Gelderse roos, meidoorn en hazelaar.

Na een gezellig pauze begonnen we aan het tweede stuk van de wandeling. Het eerste deel uiteraard over landgoed Hilhorst, om zelf te zien hoe prachtig dit natuurgebied zich door de jaren heen al heeft ontwikkeld. Zeker de moeite waard hier ook later in het seizoen een wandeling te maken, als de akkerranden rondom het gebied in volle bloei staan.

We slingeren van Gelselaar terug naar Noordijk, genietend van het afwisselde gebied. Tegen 15 uur nemen we afscheid van de wandelaars en kunnen we terug kijken op een geslaagde tocht.

Kopij

Kopij voor hte volgende nummer aanleveren voor 15 juli 2023.

Op bladzijdd3 ziet u hoe.

Weerpraatje

AUTEUR: AUKE HOEKSTRA

Winter 2022/2023.

Winter met ijs kwam te vroeg in de maand december en de winter met sneeuw kwam te laat in de maand maart.

Even een terugblik op de winter 2022 – 2023 :

In november 2022 is er toch nog op een buitenbaan in Winterswijk geschaatst. Maar nog meer schaatsen half december. Vele ijsbanen waren open. Op 10 december was een IJSDAG. Dat wil zeggen de temperatuur komt niet boven de 0 graden uit. Op 14 december was er een schaatswedstrijd op natuurijs te BURGUM Friesland. Op die dag was het -7,3 graden. Samengevat kwam begin december de winter te vroeg! (Maar dat was wel mooi om te beleven).

Op 20 december was de temperatuur weer ver in de plus, een verschil van 20 graden met 14 december 2022. De eerste 7 dagen van januari zijn alle dagen nog boven de 10 graden. Zowel overdag als 's nachts. Er waren opvallend veel dagen dat er weinig verschil was tussen de temperatuur van de dag en de nacht. Vanaf half januari lag er sneeuw in Brabant en Limburg.

MAAND JANUARI

Het was de warmste Nieuwjaarsdag ooit sinds de meting vanaf 1901. In e maand januari 2023 viel veel regen: 88 mm. Normaal is dit rond de 68 mm. Samengevat was januari 2023: zeer somber – nat – en zacht. De wintermaand januari liet het afweten. Het is zelfs 3 graden te zacht verlopen.

MAAND FEBRUARI

Eindelijk weer zon, na de sombere januari. Door de hoge druk 1036 H.pascal was het windstil en voelde het voorjaarsachtig aan. Je zag de sneeuwkllokjes en de krokussen weer. Ook was er een mooie natuurverschijnsel te zien. In de nacht van 26 op 27 februari 2023 was het NOOORDERLICHT te zien, ben die nacht nog even naar De Berg gelopen, niets te zien! Helaas. Wel was het in Limburg te zien.

MAAND MAART

Op het moment dat ik dit schrijf 9 maart, vallen er dikke sneeuwvlokken naar beneden. De dag begon met regen bij 1,2 graden Celsius, gevolgd door natte sneeuw en daarna échte sneeuw. En op vrijdag 10 maart nogmaals dikke sneeuwvlokken en de sneeuw blijft nu liggen. Ook in de nacht blijft het sneeuwen.

Zaterdag 11 maart was een mooie zonnige dag. Wat een mooi gezicht, dat is genieten. Er is een mooi spreekwoord dat iedereen kent: "Maart roert zijn staart". Een prachtige dag om mooie foto's te maken. Vorig jaar was de 1e lentedag al op 10 januari en maximale zon voor de eerste tien dagen. De astronomische lente begint op 20 maart 2023. En omdat het niet altijd op de 21e begint, houden de weermensen de 1e maart aan.

Foto: Tonny Morsink

NEEDE MERELSTRAAT KAP 9 POPULIEREN

Soms is kappen van bomen hoognodig. Vorige week (week 9) zijn bij de Hofmaatvijver in Neede de 9 populieren gekapt. Dat moest uit oogpunt van veiligheid, maar het is toch jammer dat het kaal is geworden. Van binnen waren ze nog gaaf, geen holle ruimtes, maar er vielen door rukwinden de laatste maand dikke takken uit de bomen. Het werd te gevaarlijk om daar te lopen, wandelen en vissen. Herbeplanting volgt nog.

VERHAAL OVER NAPOLEON

Waarom een verhaal over Napoleon? Omdat blijkt dat één van zijn sterke punten in zijn oorlogsvoering door weer en licht komt. Hoe belangrijk het weer is en dan ook in welk jaargetijde men strijd voert.

‘Mensen die weifelen slagen nooit in hun ondernemingen’.

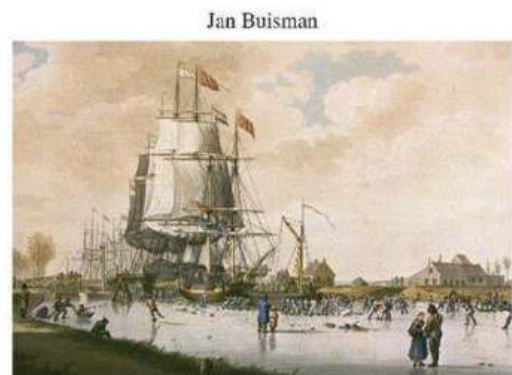
Na de kroning is er in ieder geval één zekerheid. De Eerste Consul Bonaparte mag nu keizer Napoleon worden genoemd. De grote Franse Revolutie van 1789 eindigde (zoals zoveel revoluties) in chaos. En als de roep klinkt om een sterke man, staat Bonaparte klaar. Naar Romeins voorbeeld (divide et impera, verdeel en heers) en gesteund door schitterende successen op het slagveld, is hij in rap tempo opgeklommen en in december 1804 bereikt hij de top. Keizer Napoleon! En ook nog zelfbenoemd. Hoe rechtvaardigt hij deze nooit vertoonde geste?

In zijn visie behoort een keizer te Parijs de voortzetting en afspiegeling te zijn van het keizerschap van Karel de Grote (800), dat weer terugging op de keizers van de Romeinen. Het centrum van de Europese macht behoort daarom niet in Wenen te liggen, waar het keizerschap nu een loze titel is, maar in Parijs.

De aanloop naar deze glorie was al te zien onder Lodewijk XIV, de Zonnekoning, en wordt nu voltooid door Napoleon. Deze kan zich nu meten met alle andere vorsten. Daar komt bij dat er nu iemand aan de macht komt met grote capaciteiten. Bovendien is hij met 43 jaar in de kracht van zijn leven. En de keizer in Wenen? Die is nu uiteraard overbodig en kan verdwijnen.

Eén van Napoleons lijfspreuken luidt: mensen die weifelen, slagen nooit in hun ondernemingen. Wat staat hem voor ogen? Hoe is zijn visie op Europa? Kort en bondig: een Verenigd Europa onder Franse leiding. En dat zal meer en meer vorm en realiteitsgehalte krijgen naarmate de veroveringen van de Franse legers zich verder uitstrekken. Een Verenigd Europa is niet nieuw, het was er eerder, zij het onvolmaakt. Te denken is aan keizers als Karel de Grote en Karel V.

(Bron: Jan Buisman; Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen. Deel 7).

DUIZEND JAAR WEER, WIND EN WATER IN DE LAGE LANDEN

1801-1825
VEEL EXTREM WEER
BATAAFS-FRANSE TIJD
DEEL 7 INVASIE IN ZEELAND
DEEL 7 NAPOLEON & WILLEM I

Erasmijds Instituut
Historisch Geografisch Instituut
Rijksuniversiteit Groningen

Op de valreep van dit schrijven is het weer weer volop in beweging geweest.

Het eerste kievitsei is gevonden op 11 maart te HASSELT. Het nest was beschermd door de kievit tegen de sneeuw, een bijzonder gezicht. Vorig jaar werd het eerste ei al gevonden op 2 maart.

De eerste storm van dit jaar was op 13 maart. In de ochtend gaf KNMI code geel af. Deze storm kreeg geen naam, omdat de impact beperkt bleef.

WEERSPREUK

Ik eindig altijd met een weerspreuk:

Maart roert zijn staart, April doet wat hij wil, Mei doet er ook nog wat bij.

Thema-avond 08-02-2023

AUTEUR: LIES JACOBS

De spreker vanavond is Kevin Collins. Hij is voorzitter van de Stichting Vleermuizen Neele. Zijn kennis van en enthousiasme over vleermuizen deelt hij vanavond met een kleine 40 bezoekers in 'de Huve' in Eibergen.

We worden meteen aan het werk gezet: onder de tientallen vleermuizen op het scherm, moeten we degene die anders is, ontdekken. Ja, er is er eentje met ogen, dus: 'As blind as a bat' gaat niet op. En zo zijn er meer fabels en mythes die uit de weg worden geruimd. De reputatie van de vleermuis is, cultuurhistorisch bekeken, niet best. De Spaanse schilder Goya schilderde vleermuizen als lijkeneters, op middeleeuwse schilderijen zien we engelen met vogelvleugels, duivels met vleermuisvleugels. En hoe zit het dan met hondsdolheid? Bij een beet is er een kleine kans dat je deze ziekte oploopt. Om vleermuizen te hantieren kun je dus het beste handschoenen dragen. Als dit te lastig is en je veel met vleermuizen omgaat, is vaccinatie de oplossing. En is corona nu ook veroorzaakt door een vleermuis? Het vermoeden is, dat dit virus van vleermuis naar een ander dier is overgesprongen (een 'tussendier') en toen naar de mens. Maar zeker weten we het niet. Overigens hebben de Chinezen een positief beeld: 'Fu' betekent naast 'vleermuis' ook 'geluk'.

Over de hele wereld komen vleermuizen (Chiroptera-handvleugeligen) voor, behalve op de Noordpool en Antarctica. Van alle soorten zoogdieren zijn ze, met 1400 soorten (22%), het best vertegenwoordigd. De meeste soorten vinden we in Azië en Zuid-Amerika. In Nederland kennen we er 18. Dit zijn de kleine (Microchiroptera), nachtactieve soorten. Het is wel lastig tellen. Omdat het vooral's nachts moet en je echt goed moet kijken naar de anatomie om de verschillen te zien. Hun vleugels zijn zeer bijzonder, het zijn vliezen, dooraderd met bloedvaten. Dwergvleermuizen vangen hun prooi met de vleugels. Die kunnen zelfs na beschadiging herstellen.

Wat echolocatie is, laat Kevin ons ervaren en zien. We tetteren wat tegen onze mobieltjes en horen het verschil met praten in je mouw. We zien een blind jongetje dat zo getraind is in echolocatie dat hij een route kan afleggen en het verschil 'ziet' tussen een kussen en een dienblad. Door het uitzenden van geluiden weten vleermuizen zelfs als het pikkedonker is, hun prooi te vinden. Een unieke eigenschap. De frequenties, die per soort verschillen, zijn voor ons niet hoorbaar. Met behulp van een batdetector kunnen de signalen omgezet worden in voor ons hoorbare geluiden.

Hun winterverblijfplaats, kan een kelder, een holle boom of een zolder zijn, niet te koud, niet te droog. En vooral: rustig, verstoring betekent energieverlies. Het baltsen begint in de late herfst. Copulatie is mogelijk van juli tot maart. Bij de paring vindt niet direct bevruchting plaats. Het vrouwtje slaat de zaadcel op en de bevruchting vindt pas na de winterslaap plaats. Het vrouwtje moet eerst opvetten en weer in conditie zijn. Ze krijgt één jong, soms een tweeling.

Grootoorvleermuis Foto Nils Bouillard

Gaasvliegen, kevers, spinnen, haften staan op het menu. Ze pakken hun prooi in de vlucht, door er op neer te storten, van de grond te plukken of –zoals de watervleermuis– van het water.

De gevaren die vleermuizen bedreigen, komen overeen met die voor andere levensvormen: verandering van habitat, zoals het kappen van bomen, insecticiden en andere bestrijdingsmiddelen. Daarnaast worden ze ook gevangen door katten en uilen. Renovatie van woningen, dichtspuiten van spouwmuren, het slopen van oude gebouwen is funest. Er zijn regels dat bij dit soort projecten voorzorgen en beschermingsmaatregelen genomen moeten worden. Maar of die altijd goed uitgevoerd worden en helpen? Bij het isoleren van een spouw is het aanbrengen van 'exclusion flaps' een goede beschermingsmaatregel: ze kunnen dan wel naar buiten, maar er niet meer in.

Als je het vleermuizen naar de zin wilt maken, zorg dan voor kasten (4 meter hoog ophangen, niet in de volle zon, vrije aanvliegroute), bomen, struiken, water en gras. Maai in fases, leg composthopen aan. Ook andere dieren profiteren hiervan.

De vleermuiswerkgroep probeert de leefwijze en de behoeften van de vleermuizen onder de aandacht te brengen door het geven van lezingen en het houden van excursies. Daarnaast inspecteren ze jaarlijks de winterverblijven in de gemeente Berkelland en langs de N18. Getroffen maatregelen leveren niet meteen iets op. En op de vraag of het goed gaat, is niet direct een antwoord te geven. Maar bescherming is zeker nodig en van blijvend belang. De vleermuiswerkgroep zou zeker nog meer willen doen, bijv. kerkzolders inventariseren. Dus ...vrijwilligers welkom!

Het was een avond met veel feiten en wetenswaardigheden, leuke en interessante filmpjes en een zeer bevolgen en inspirerende spreker, die vanuit de praktijk veel voorbeelden kon aandragen.

Verlag excursie 19 maart 2023.

AUTEUR: ANITA MULDER EN GERDA BEVERDAM

Thema: Rekkens Markepad, door natuurgebiedje “de Breken”.

De belangstelling voor deze wandeling/excursie was groot, een kleine veertig deelnemers wisten het parkeerterrein bij Café Kerkmeijer in Rekken te vinden. Het weer werkte mee, ca 15 graden, en wisselend bewolkt.

We liepen grotendeels de verlenging van het Klompenpad, langs de sloten en beken. Eerst vooral door intensief gebruikte weiden omzoomd door een aantal houtwallen. Deze houtwallen zijn geplant in het kader van de ruilverkaveling in de jaren zestig en worden regelmatig afgezet om het karakter en de biodiversiteit te behouden. Onderweg kwamen we de eerste bloeiende voorjaarsplantjes tegen: paarse dovenetel, muur, speenkruid en het prachtig bloeiend groot hoefblad.

Halverwege kwamen we in het kleine natuurgebiedje “de Breken”, een parel in het intensief gebruikte cultuurlandschap.

We zagen een eeuwenoude es, waar bij grondboring in het verleden bleek dat er een 1,30 m laag enkeerdgrond ligt, dus al in de vroege middeleeuwen als es in gebruik was. Deze es ligt op een groot zogenaamd paraboolduin, aanvankelijk een rond opgeschoven dekzandrug in de vorm van een halve maan, ontstaan tijdens de laatste ijstijd, die als hogere grond als es gebruikt werd, bemest met de

plaggenmest uit de potstal. Vanwege de bijzondere vorm van deze dekzandrug is het een aardkundig monument. Een klein deel ervan is nu een akkertje van Staatsbosbeheer.

Het pad liep verder langs een klein stukje hoogveen, met struikheide en veel pijpenstrootje.

Gelukkig was het er erg nat.

Verderop was het beloofde bankje, gemaakt uit een dikke eik, die in de oorlog geraakt werd door een bom; de scherven ervan maakten dat er geen planken van gezaagd konden worden. Zo heeft die met de bijpassende tafel toch een goed plekje gekregen.

Tegenover het bankje is een perceeltje wat verschaald is en waar nu pioniersvegetatie groeit, we zagen struikheide, (korst)mosjes: o.a. kronkelheidestaartje en bekermos en een zeldzame paddenstoel: de groenblauwe trechterzwam. Ook zagen we nog een cocon van een wespspin.

Na dit natuurgebiedje liepen we via slootjes, met de dotterbloemen, waarvan sommigen al bloeiden, via een mooie route terug. Opvallend was een heel diepe (ca 3 m. onder het maaiveld) afwateringssloot door de es heen gegraven. Langs dit pad ook weer de bloeiende sleedoorn en hier ook de meidoorn nog in knop.

Tenslotte ging de route langs een beek, waar we nog een aantal zoetwater schelpen vonden, van de zoetwatermossel en de Aziatische korfmossel.

En via een stukje langs de gekanaliseerde Berkel en het voetbalveld kwamen we terug op de parkeerplaats.

Hartelijk dank aan alle andere gidsen van de zondag: Thea, Jan-Dirk, Robert en Anita.

(advertentie)

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUINEN

(0)545 - 292 568

POST@TUINENVANGEERDINK.NL

WWW.TUINENVANGEERDINK.NL

De eerste twee fotosafari's van de Natuurkiekers

AUTEUR: LISETTE PLATJOUW EN ELLELN VAN DEN ADEL

Vorig jaar is de nieuwe werkgroep Natuurkiekers opgericht. Met zeven werkgroepleden hebben we een mooi programma gemaakt voor 2023 met in totaal acht fotosafari's en twee foto kennisavonden. Voor onze eerste twee fotosafari's zijn we vroeg op pad gegaan. Het was koud, een beetje nat en ook magisch zo in de vroege ochtend, wat een aantal mooie plaatjes opleverde. In dit artikel een kort verslag van de twee bezochte gebieden met een aantal foto's die tijdens deze fotosafari's zijn gemaakt.

18 februari 2023 - Landgoed Hagenbeek

Aan beide kanten van de Flierdijk in Barchem vind je 't Hagenbeek, een ecologische verbindingzone tussen verschillende natuurgebieden zoals landgoed Beekvliet, de Wildenborch en het Grote Veld. Dit gebied is aangelegd als nieuw natuurgebied met als doel de natuur zoals deze van oudsher was terug te brengen. In 1992 en in 2008 zijn de bovenste lagen van de voormalige landbouwpercelen afgegraven. Hierdoor werd het gebied ontdaan van de, door landbouw bemeste, voedselrijke grond. Door deze vershraling komen soorten terug waar het gebied nu om bekend staat, zoals een verscheidenheid aan orchideeën, waaronder de gevlekte- en de rietorchis, de vleeskleurige-, moeraswespen- en welriekende nachtorchis.

Wij moesten het in februari echter hebben van het prachtige weidse karakter van het gebied met zijn vele poelen. Hopen op mooie witte wieven troffen we, bij het krieken van de dag, vooral regendruppels. We besloten om ons niet te laten kennen en deze eerste safari toch door te laten gaan. En ondanks de buien hebben we met z'n allen toch genoten van het gebied en mooie plaatjes weten te maken. We richtten ons vooral op symmetrie in het landschap en in de weerspiegeling van het water. Al met al proefde deze eerste fotosafari al snel naar meer, maar dan met iets gunstiger fotografeerweer!

Lisette-Platjouw - Hagenbeek

Ellen van den Adel - Hagenbeek Natuurkieker

Lisette-Platjouw - Hagenbeek

18 maart 2023 – Het Wooldse Veen

Het Wooldse Veen is een hoogveengebied in het Woold, een buitengebied van Winterswijk. Het gebied blijft deels permanent onder water staan door een dikke keileemlaag onder het veen. De veenputten en veendijken zijn ontstaan door de turfwinning die hier heeft plaatsgevonden. Het gebied ligt gedeeltelijk in Duitsland, waar het de naam Burlo-Vardingholter Venn heeft. De grens wordt gemarkeerd door oude grensstenen langs het zogenaamde Commiezenpad, dat zijn naam ontleent aan 'commies', wat douanier of grenswachter betekent. Vroeger was dit een smokkelroute van onder andere jenever.

Bijzondere plantensoorten in dit gebied zijn zonnedauw, veenmos en éénarig wollegras. Tijdens onze fotosafari was het gele stuifmeel van de mannelijke bloem van het wollegras goed te zien. Zeer geschikt voor een macro foto. We zagen ook vogels, waaronder de rode wauw, de geelgors, de klapekster en zilverreiger. We hoorden een groepje dodaars in een plasje iets verderop. In het broekbos met berken en elzen zagen we dat de berken onder invloed van de hoge waterstand het niet wisten te redden.

Ellen van den Adel - Wooldse Veen - éénarig wollegras

Lisette-Platjouw - Wooldse Veen kiekers op pad

Ria Groot Zevert - Plasje bij Wooldse Veen waar we dodaards hoorden

Over de fotosafari's

Tijdens fotosafari's gaan we gezamenlijk op pad om foto's te maken van wat ons ter plekke inspireert. Het is geen georganiseerde wandeling zoals je wellicht gewend bent en ook geen fotoworkshop. We hebben meestal wel een korte route uitgestippeld en spreken op een aantal punten af om elkaar te treffen en ideeën uit te wisselen. Verder ga je zelfstandig, maar samen met mede foto- en natuurenthousiastelingen, aan de slag met fotograferen. Hierbij inspireren we elkaar door kennis te delen over fotografie en de natuur.

RGO makelaars
voel je thuis

UW HUIS VERKOPEN ?

**Wij komen graag vrijblijvend bij u langs,
ook 's avonds en op zaterdag!**

Wilhelminastraat 7, Winterswijk
tel. 0543 - 53 18 80 www.rgomakelaars.nl

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 juli 2023.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Kopij

Heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen, stuur dat dan uiterlijk 15 juli 2023 in voor de volgende Gentiaan.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Luuk Temming
BOOM EN GROEN

- Verwijderen van bomen op moeilijk bereikbare plekken d.m.v. klimtechnieken.
- Boomonderhoud met hoogwerker
- Snoeien van (monumentale) bomen.
- Onderhoud van natuurelementen zoals houtsingels en de fruitboomgaard.
- Gevelde boom aan planken zagen met eigen zaagmachine

Luuk Temming
Boom & Groen
Schatbergstraat 55
7131 AP Lichtenvoorde

T 0544 - 84 21 52
M 06 - 28 778 183
E info@luuktemming.nl
I www.luuktemming.nl

*Voor al uw
bomenwerk*

Activiteiten KNNV

Zaterdag 29 April 2023

KNNV excursie; Planten van het Aarninkbos, Woold.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.

Bijzonderheden: Vochtig loofbos.

Zondag 21 mei 2023: Week van de biodiversiteit

KNNV excursie: Vroege vogelexcursie Schippersbeek, Woold.

Start: 07.00 uur.

Startpunt: Kruising Kuipersweg met Borkensebaan.

Bijzonderheden: Natuurontwikkelingsgebied rijk aan vogels.

Zaterdag 27 mei 2023: Week van de biodiversiteit

KNNV excursie: Fietstocht Borkensebaan, Woold.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.

Bijzonderheden: Biodiversiteit van het landschap.

Zaterdag 17 juni 2023

KNNV excursie: Vlinderexcursie Beerninkhoek, Ratum.

Start: 11.00 uur.

Startpunt: Kruising Kremersweg, Scholtemaatweg en Moezenbrinkweg.

Bijzonderheden: Mooie locatie voor bosvlinders.

Zaterdag 8 juli 2023

KNNV excursie: Insectenwereld rondom de beek, Ratum.

Start: 11.00 uur.

Startpunt: Per fiets/auto vanaf Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk

Bijzonderheden: Laarzen, camera en insectenapp aanbevolen..

Week van de Invasieve Exoten

AUTEUR: REDACTIONEEL

In juni 2023 vindt voor de achtste keer de Week van de Invasieve Exoten plaats. Een week die traditiegetrouw begint op de derde vrijdag van juni en 10 dagen duurt, zodat er 2 weekenden in zitten.

In juni 2016 vond de eerste editie plaats. In 10 dagen tijd waren er over het land verspreid ruim 20 lezingen, excursies, natuurwerkdagen en andere publieksactiviteiten waar aandacht werd besteed aan de uitheemse planten en dieren die door menselijk toedoen hier terechtgekomen zijn. Een kort videoverslag is via deze link te bekijken: <https://vimeo.com/195037604>. In de daaropvolgende jaren waren er telkens zo'n 15 tot 30 publieksactiviteiten.

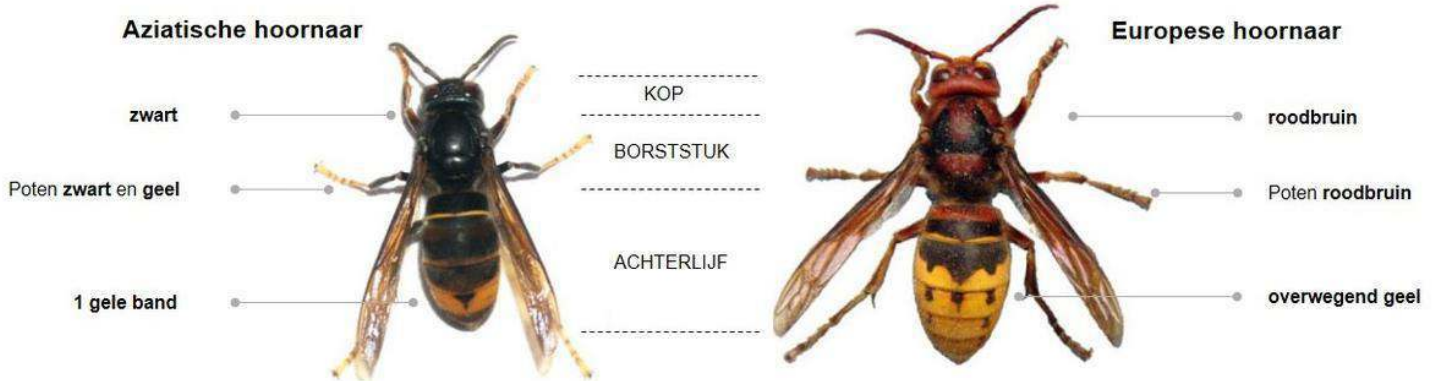
Wegens het succes van de eerdere edities wordt in 2023 opnieuw een Week van de Invasieve Exoten georganiseerd, van vrijdag 16 juni en duurt tot en met zondag 25 juni 2023.

Meer informatie over de Week van de Invasieve Exoten vindt u op www.weekvandeinvasieveexoten.nl (er is ook kortere URL: www.wvdie.nl).

Na de pauze van de ALV van 22 maart heeft Erwin Lankheet een lezing gehouden over de Aziatische hoornaar, een beknopte versie hiervan treft u aan op de volgende bladzijde.

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*).

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die het op honingbijen heeft voorzien. Voor mensen is de soort onschadelijk. Maar: bij bedreiging kunnen ze agressief zijn en de steken zijn niet ongevaarlijk. Bij steken spuiten ze namelijk zeer veel gif in het menselijk lichaam. Ook kunnen ze gif in de ogen spuiten waardoor deze als het ware verlamd worden. De Europese en Aziatische hoornaars lijken op elkaar, maar de Aziatische is donkerder met een zwart borststuk, waar de Europese roodzwart is en iets kleiner dan de Europese.

Hoornaars herkennen

Hoornaars zijn bijna dubbel zo groot als een wesp of honingbij. Als eenvoudige trucje kun je de grootte van een 1 euro muntstuk in gedachten nemen, de Hoornaars zijn groter.

Vanuit België rukt de Aziatische Hoornaar op. Op 9 januari 2023 was dit de situatie.

Nesten, ter grootte van een Skippybal, hangen vaak hoog in de bomen en zijn meestal niet te zien. Het nest is rond of ovaal.

(advertentie)

Hendriks Landschapsonderhoud en de kleine tuin.

**UW ADRES VOOR VERKOOP EN ONDERHOUD
VAN UW TUINMACHINES**

Eibergsestraat 199 | 7481 HJ Haaksbergen
T: 0545 221297

Winterse wandeling

AUTEUR: ANDRÉ HENDRIKS

Zondag 14 december 2022

Er ligt een dun laagje sneeuw en op de ijsbaan wordt er geschaatst. We maken een wandeling rond het dorp Zieuwent. Het is grijs, koud en winderig maar we gaan op stap met 6 enthousiaste natuurliefhebbers.

We gaan eerst richting de `Groene Kathedraal`. Het is een groep populieren in de vorm van de kerk van Zieuwent ook wel de Kathedraal van de Achterhoek genoemd. De bomen staan er nu 6 jaar en de groep krijgt al de contouren en het imposante van de kerk.

We lopen over een klompenpad, we lopen door de weilanden. De kanten zijn ingeplant met fruitbomen, appelkers, meidoorns, tamme kastanje, walnoot en Gelderse roos.

Bij een bosje midden in de wei liggen 2 grote vijvers waar de zeldzame knoflookpad voorkomt. Langs de Baakse beek die meandert door het witte landschap dat een paar jaar geleden van landbouwgrond is omgezet naar natuurgebied. Met vijvers, groepjes bomen en singels. Vele planten zijn weer teruggekomen zoals de orchideeën.

Het was een mooie en gezellige wandeling ook leuk om in juni nog eens te doen.

Agenda

Zondag 16 april 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Excursie: Ontluikend voorjaar.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Nicolaasweg bij de brug over de Veengoot, Harreveld.

Zaterdag 29 april 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Fotosafari: Vochtige coulissen.

Van 09.00 - 11.00 uur.

Locatie: Aaltense Goor. Exacte locatie ontvang je na aanmelding.

Aanmelden: natuurkiewers.achterhoek@gmail.com.

Alleen voor leden IVN/KNNV (max. 15 personen).

Zaterdag 13 mei 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Thema-bijeenkomst: Voedselbos.

Aanvang: 14.00 uur.

Locatie: Boerderij "d'Olde Kieft", Kiefteweg 8, Aalten.

Entree € 5,00 (Leden IVN/KNNV € 3,00).

Zondag 14 mei 2023 IVN NMA

Wandeling rond het Kienveen

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Hoek Zutphenseweg - Oude Vordenseweg in Lochem.

Zaterdag 20 mei 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Fotosafari: Heideland en fladderaars.

Van 09.00 - 11.00 uur.

Locatie: Needs Acchtersveld. Exacte locatie ontvang je na aanmelding.

Aanmelden: natuurkiewers.achterhoek@gmail.com.

Alleen voor leden IVN/KNNV (max. 15 personen).

Zondag 21 mei 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Excursie: Wandeling rond Vennevertlo.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Nabij Moezebrinkweg 3, Winterwijk/Ratum. Bij de gemarkeerde ingang vaan Gelders Landschap.

Zaterdag 3 juni 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Fotosafari: Bloemrijk weiland.

Van 07.00 - 09.00 uur.

Locatie: Grevengracht Beltrum. Exacte locatie ontvang je na aanmelding.

Aanmelden: natuurkiewers.achterhoek@gmail.com.

Alleen voor leden IVN/KNNV (max. 15 personen).

Zondag 4 juni 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Hagenbeek (Barchem).

Alleen voor leden en na aanmelding.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: In Barchem Beukenlaan en Larikslaan volgen, daarna Flierdijk en rechts de parkeerplaats bij het Hagenbeek.

Zondag 11 juni 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Heischrale graslanden met orchideeën NO van Lieveelde.

Alleen voor leden en na aanmelding.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerterrein achter station Lieveelde.

Zondag 11 juni 2023 IVN NMA

Wandeling Markepad

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Hoek Aaltense weg en Varsselestraat/Rijnweg Zelhem.

Zondag 18 juni 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Excursie: Natuurontwikkelingsgebied, biodiversiteit in vochtig hooiland.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: In Barchem Beukenlaan en Larikslaan volgen, daarna Flierdijk en rechts de parkeerplaats bij het Hagenbeek.

Vrijdag 30 juni t/m zondag 2 juli 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Govelin (D) 3-daagse excursie in het kleinschalige landschap met accent op de roggelelie.

Alleen voor leden en na aanmelding.

Start: 10.00 uur verzamelen bij de Storm, Haitsma Mu-lierweg 11, Winterswijk.

Kamperen is ter plekke mogelijk of zelf een hotel boeken.

Zondag 9 juli 2023 IVN NMA

Fietstocht door het rivierenlandschap.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Wordt nog bekend gemaakt.

Zaterdag 15 juli 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Rondleiding, determineren en inventariseren.

Alleen voor leden en na aanmelding.

Aanvang: 14.00 uur.

Locatie: Aarde-Werk de Stegge, Geessinkweg 3, Kotten.

Zondag 16 juli 2023 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Excursie: Lindenarboretum.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Meenkolenweg bij pompstation Winterswijk/Corle.

Zondag 13 augustus 2023 IVN NMA

Wandeling Stelkampsveld.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats kruising Beekvliet/Enteldijk.

Zie ook de actuele agenda's op:

www.ivn.nl/oost-achterhoek

www.knnv.nl/oost-achterhoek

www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Beleef de natuur

Vereniging
Agrarisch
Natuurbeheer
Berkel & Slinge

- Landschapsonderhoud
- Landschapsinrichting
- Ondersteuning en advies
- Cursussen en excursies
- Akkerrandmengsel
- Plantgoed

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL

'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

Wenninkhof
hoveniers & groencentrum

www.wenninkhof.nl

Hoveniersbedrijf:

- Aanleg
- Renovatie
- Onderhoud van tuinen

Groencentrum:

- Ruim assortiment planten
- Gereedschap
- Cadeaushop

Hoeningstegge 5 Winterswijk Meddo 0543-569302